

Feminizam moći na primjeru Oprah Winfrey

Smojver, Magda

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:722422>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 141_NOV_2019

Feminizam moći na primjeru Oprah Winfrey

Magda Smojver, 1407/336

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 141_NOV_2019

Feminizam moći na primjeru Oprah Winfrey

Studentica

Magda Smojver, 1407/336

Mentorica

doc. dr. sc. Lidija Dujić

Koprivnica, lipanj 2019. godine

Predgovor

Za odabir teme ovoga završnog rada uvelike me zainteresirala profesorica dr. sc. Lidiya Dujić kojoj ovim putem zahvaljujem na prihvaćanju mentorstva kao i na svim stručnim i korisnim savjetima – posebno na dostupnosti, brzim odgovaranjima i pružanju svih potrebnih informacija.

Dodatno zahvaljujem svim profesorima Sveučilišta Sjever koji su ovaj studij učinili iznimno zanimljivim i korisnim za daljnji profesionalni novinarski rad.

Sažetak

Ovaj se završni rad bavi analizom feminizma moći na primjeru Oprah Winfrey. Istraživanje je provedeno analizom govora koje je Oprah Winfrey održala na važnim i značajnim manifestacijama, analizom intervjua s Michelle Obama te anketnim istraživanjem u kojemu je sudjelovalo deset ispitanika različite životne dobi. Ishodišna pretpostavka istraživanja bilo je pitanje koliki i kakav utjecaj zapravo ima Oprah Winfrey te naziru li se u njezinom djelovanju elementi populizma. Druga pretpostavka bavi se pitanjem medijske manipulacije modernog feminizma. Glavna teza na koju ovaj završni rad i istraživanje želi ponuditi odgovor jest koliko je velik utjecaj Oprah Winfrey na području feminizma.

Analizom je dokazano kako se utjecaj, ali i iskrenost Oprah Winfrey shvaćaju dvojako: analizom govora i intervjua dokazano je kako su reakcije publike u potpunosti pozitivne te afirmativno reflektirajuće na njezin cjelokupan rad dok je anketno istraživanje pokazalo određeno negodovanje i trag sumnje. S obzirom na to da je uzorak ispitanika u obje vrste analize ilustrativan, zaključujemo da su modernom društvu ipak potrebne jake ličnosti poput Oprah Winfrey, kako bi razbijale tabu teme te poticale društvo na razmišljanje o jednom od (još uvijek) najkontroverznijih pokreta – feminizmu.

Ključne riječi: feminizam, nejednakost, žene, moć, Oprah Winfrey

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Teorijski okvir.....	2
2.1.	Što je to feminizam?.....	2
2.2.	Tri vala feminizma	3
3.	Žene i društvena moć	7
3.1.	Moć i feministički izazov	7
3.2.	Rodne teorije moći	8
3.3.	Feminizam moći	9
4.	Metodologija istraživanja.....	11
5.	Rezultati istraživanja.....	13
5.1.	Analiza govora	13
5.2.	Analiza intervjua	18
5.3.	Anketno istraživanje.....	20
5.3.1.	Prikaz rezultata anketnog istraživanja	20
6.	Zaključak.....	26
7.	Literatura.....	28
8.	Popis grafova	30
9.	Prilozi.....	31

1. Uvod

Kada se upoznamo dublje i preciznije s problematikom feminizma te onoga što on doista zagovara, zanimljivo je primijetiti i upitati se kada i tko je odlučio ideji ovog pokreta pridodati mržnju prema muškarcima. Iako daleko od istine, nerijetko se susrećemo s tvrdnjama kako feminizam nije ništa više nego li borba za prevlast sa suprotnim spolom, dokazivanje emancipacije i samostalnog postojanja. Muškarci i žene stvoreni su da egzistiraju zajedno i jedno drugo nadopunjuju u profesionalnom, privatnom i društvenom smjeru gdje nikakvih razlika ne bi smjelo biti, pogotovo ne onih koje zadiru u slobodu pojedinca.

U trenutku u kojemu je trebalo odabrati jednu medijsku ličnost koja se povezuje s feminizmom, Oprah Winfrey činila se kao logičan izbor jer je riječ o ženi koja danas uživa status jednoga od najvećih filantropa. Različite teorije zavjere uvijek su prisutne pa ni Oprah Winfrey nije pošteđena istih, no ipak određena djela iza kojih stoji – ne lažu. Kao što je navedeno u nastavku završnog rada, Oprah Winfrey nikada se nije deklarirala kao feministica, no ona to zasigurno jest, a svojim postupcima pomogla je brojnim ženama i djevojčica da skupe snage i puste glas, promijene svoj život ili jednostavno pomognu bliskoj osobi ili prijateljici u nevolji.

Oprah Winfrey razbijala je barijere između rasa, progovarala o delikatnim temama silovanja i pobačaja, paralelno nikada ne skrivajući vlastitu prošlost. Upravo to što ne dolazi iz savršene priče niti živi savršenu priču (usprkos novcu), u očima publike pozicioniralo ju je kao dostupnu, toplu i srdačnu osobu. Posebno često ističe kako nije potreban velik kapital da bi se pomoglo svijetu jer uvijek postoji netko tko ima manje od nas i kome možemo pomoći s onime što imamo. Upravo takav pristup i takav način širenja feminizma jest ono čemu treba težiti – osvijestiti i educirati ljude da situacija može biti bolja te da izlaz uvijek postoji.

Ovaj završni rad strukturiran je tako da počinje teorijskim okvirom u kojemu se osvrće na povijesne elemente feminizma, a nastavlja se pitanjem odnosa žene i društvene moći – uključujući fenomen feminizma moći. Središnji dio rada posvećen je istraživanju koje je koncipirano kao analiza sadržaja i anketnog upitnika. Cilj ovoga završnog rada jest prikazati Oprah Winfrey kao ličnost koja je doprinijela popularizaciji feminističke kulture putem svojim platformi, kao i istražiti pitanje populizma te uvidjeti koliko je utjecala na pojedince.

2. Teorijski okvir

2.1. Što je to feminizam?

S prvim rodnim razlikama susrećemo se još u djetinjstvu kada su vrlo jasne i očite razlike u ophođenju i odgoju djevojčica naspram dječaka. Ono što naizgled može djelovati potpuno bezazleno, recimo igranje različitim igračkama, forsiranje dječaka na potiskivanje emocija te s druge strane odgajanje djevojčica kao „princeza“ koje dječaci moraju štiti i paziti, u kasnijem životu može uvelike utjecati na formiranje osobnog dojma muško-ženskih odnosa. Neupitna je činjenica kako se doista rađamo s određenim razlikama, no također je neupitna i činjenica kako se te razlike tijekom odrastanja dodatno naglašavaju. Žene su u prošlosti bile tretirane kao osobe manjih intelektualnih sposobnosti dok su se muškarci smatrali liderima i društvenim protagonistima koji vode svijet. Danas situacija više nije takva – usprkos rodnoj diskriminaciji koja je i dalje prisutna, žene su uspjele dokazati da nisu krhka i fragilna bića, već naprotiv, ravnopravni članovi društva na apsolutno svim poljima.

Kada govorimo o položaju žene u društvenom i političkom segmentu, ali i u onom moralnom i duhovnom, podređenost je prisutna stoljećima. Takav društveni status produkt je tradicionalnog patrijarhata koji je služio kao temeljno značenje socijalnom životu, a kao sustav društvenih odnosa patrijarhat je institucionalizirao odnose dominacije moći muškaraca s jedne strane i podređenosti žena s druge strane. Monopoliziranje normi dovelo je do muške nadmoći u društvu te je kroz njih patrijarhalno društvo vrijednosno definiralo spolne razlike. Tako konstruirana uloga i odgovarajući način ponašanja postali su dio svjetonazora i tradicije, a žena je postala samo metafora sfere i pokornoga položaja (<https://hrcak.srce.hr/170904>).

Definicija feminizma objedinjuje društveni pokret i svjetonazor koji se zalaže za unaprjeđenje položaja žena uklanjanjem spolne diskriminacije odnosno seksizma i spolne dominacije, kao i promicanjem rodne jednakosti u svim životnim aspektima (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19203>).

„Feminizam započinje s prosvjetiteljstvom, modernom demokracijom i liberalizmom te s promjenljivim intenzitetom, taktičkim oblicima i temama javnoga djelovanja traje do danas. Prvi feministički zahtjevi usmjereni su prema postizanju jednakih mogućnosti žena u izobrazbi, zaposlenosti i politici, a moderna feministička misao započela je potkraj XVIII. st., ponajprije s djelom Mary Wollstonecraft *Obrana prava žene (A Vindication of the Rights of Woman, 1792)*.“ (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19203>)

Prema Popović (usp. 2011: 29-39) pojam feminizma objedinjuje dva značenja:

- skup učenja i teorija usmjerenih na kritiku patrijarhata i patrijarhalnih okvira mišljenja, ali i zagovaranja afirmacije žena i značenja „ženskog“, i
- pokret za oslobađanjem i ostvarivanjem ravnopravnosti žena.

Popović (usp. 2011: 29-39) tvrdi kako su navedena dva aspekta feminizma u potpunosti neodvojiva, stoga se feminizam može odrediti istovremeno kao vid teorijskog mišljenja i kao vid političkog djelovanja, jer ako pratimo povijesnu dimenziju feminizma, dolazimo do zaključka kako isti nikada nije bio jednostran, već fokusiran na različite društvene aspekte. „Feminizam je, i kao pokret i kao sistem teorijskih učenja uvijek predstavljao konglomerat različitih pogleda na probleme položaja žena u društvu i načine njihovog premašivanja.“ (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19203>)

2.2. Tri vala feminizma

Prvi val feminizma javlja se u 18. stoljeću i traje sve do sedamdesetih godina 20. stoljeća, a prvi pokreti žena nastaju u Velikoj Britaniji i SAD-u. Borba je prvenstveno bila usmjerena na pravo glasa, pravo obrazovanja i zaposlenja. „Iako su pojmovi rod i spol artikulirani tek u drugome valu, već je u početku feminističkoga pokreta određenje roda i spola kao vrijednosnih kategorija u društvu intuitivno prepoznato kao supstancijalno težište feminizma.“ (<https://hrcak.srce.hr/170904>)

U pozadini je bila vrlo stroga binarna podjela dvije nejednake i neravnopravne kategorije, a spoznaju i diskurzivno polje feminizmu je u prvom valu pružila Mary Wollstonecraft objavom *Obrane ženskih prava* (1792.) i time dobila titulu začetnice modernog feminizma. Kao uzrok lošeg i neravnopravnog položaja žena u društvu ona karakterizira neznanje dok obrazovanje vidi kao potencijalni izlaz (<https://hrcak.srce.hr/170904>).

S obzirom na to da su ideje feminizma bile usmjerene na promjenu postojeće patrijarhalne dominacije, već na samim počecima pojavile su se predrasude koje su feministice karakterizirale kao „ratoborne“ žene željne konflikta, a upravo je prvi val feminizma potaknuo i nametnuo slobodu kao temeljnu vrijednost liberalne ideologije. Najvažnijom prekretnicom u prvom valu feminizma smatra se Prvi svjetski rat nakon kojega se drastično mijenja položaj žena u društvenom i javnom prostoru. „Suočene s ratnim okolnostima, feministkinje izražavaju lojalnost nacionalnim državama, a svoje ciljeve zbog ratne zbilje stavljaju u drugi plan. Nedostatak muške radne snage s druge strane natjerao je poslodavce na sve veće zapošljavanje žena, a one se u

tvornicama potvrđuju jednako vještim i sposobnim kao i muškarci.“ (<https://hrcak.srce.hr/170904>).

Ovdje se radi o najučinkovitijem načinu da se žene osvijeste kao članice društvene zajednice koje mogu doprinijeti svojim radom time mijenjajući sliku o sebi. Dinamika ostvarivanja prava na glas bila je različita i većinom se ostvarila između dva svjetska rata, a Švedska je bila prva zemlja na svijetu koja je 1867. godine uvela ograničeno biračko pravo za žene koje se odnosilo samo na općinske izbore. Novi Zeland je 1893. uveo žensko pravo glasa, 1919. aktivno biračko pravo, a postupno se to pravo glasa dodjeljivao ženama skandinavskim zemljama. Prve žene koje su dobile pravo glasa bile su Finkinje 1906., slijede Norvežanke 1913. i Dankinje 1915. Tek nakon Prvog svjetskog rata i u mnogim ostalim zemljama žene dobivaju pravo glasa (<https://hrcak.srce.hr/170904>).

Zasluge za drugi val feminizma pripisuju se Simone de Beauvoir koja zapravo nije bila feministica, no njezina knjiga *Drugi spol* (1949.) postala je drugo klasično djelo feminističke teorije pomoću kojega je dvadeset godina nakon objavljivanja i službeno započeo drugi val feminizma. „Pojam žene određuju društvene norme, a njih propisuje muškarac“, izjavila je Beauvoir te dodala kako se „ženom ne rađa, ženom se postaje“. Tom kultnom rečenicom, Simone de Beauvoir suprotstavlja se mišljenju standardnih muško/ženskih odnosa koji je reproducirao određene obrasce ponašanja koje Beauvoir na veliko kritizira. “Društvo na taj način nameće djevojčicama poslušnost i pasivnost kao poželjne vrijednosti kako bi ih se zaustavilo u razvoju vlastitih ličnosti.“ (...) „Djevojčica živi među bogovima muškog obliča. U njezinim očima, u muškarcu se utjelovljuje Drugi; ali taj Drugi je za djevojku esencijalan dok sebe, u odnosu na njega, shvaća kao neesencijalnu.“ (...) „Internaliziranjem takvoga stava žena nema priliku za individualiziranje i promjene“, zaključuje Beauvoir. Tom spoznajom postala je protagonistica novoga diskursa (<https://hrcak.srce.hr/170904>).

Tijekom drugog vala feminizma žene su probleme poput nasilja uspjele pretvoriti u javni problem. Tek sedamdesetih godina 20. stoljeća zlostavljanja u braku, silovanja, vrijeđanja, ponižavanja i svi ostali oblici nasilja priznati su kao takvi. Strah i sramota bili su ključni alati kojima su žene ušutkivane te je njihova tišina i šutnja omogućavala nastavak nasilja. Javno artikuliranje i senzibiliziranje javnosti o tim problemima prinos je upravo feminističke teorije, a slijedom toga dolazi do promjena tradicionalnog poimanja političkoga unutar kojega su takvi problemi smatrani isključivo privatnim (<https://hrcak.srce.hr/170904>).

Drugi val feminizma zabilježio je najveći pomak prema ravnopravnosti spolova, a to je primjena rodnih odnosa te uvođenje pojma rodne jednakosti izbacivanjem pojma ženskih prava. Upravo iz tog koncepta reproducirala se rodno osviještena politika kao strategija za promicanje jednakih mogućnosti žene i muškarca, a ta se politika javlja kao reakcija na princip

androcentričnosti u institucijama i organizacijama unutar hijerarhija. Liberalne feministkinje nisu bile za radikale promjene i zadovoljavale su se jednakim pristupima položajima u javnome prostoru koji su inače bili namijenjeni muškarcima. S druge strane, revolucionarne feministkinje tražile su i težile temeljnoj promjeni društvenog stanja koje je štetilo ženama stoljećima unatrag. „Takva dihotomija bila je početak ozbiljnoga slabljenja feminizma.“ (<https://hrcak.srce.hr/170904>)

Prema Mihaljević (2016: 149-169) treći val feminizma nastaje osamdesetih i devedesetih godina 20. stoljeća kao odgovor na ono što su feministkinje u tom razdoblju smatrale nedostatkom drugog vala. Prije svega riječ je o esencijalističkome pristupu ženi, no ipak s njim su se mogle identificirati većinom obrazovane bijele heteroseksualne žene koje su pripadale srednjoj klasi.

Bez obzira na to što se feministički pokret pozivao na univerzalnost i ravnopravnost, u takvom društvenom statusu nisu bile sve crne, ali niti bijele žene. Naime, crnkinje su doživljavale diskriminaciju zbog boje kože, dok su određene bjelkinje bile po strani zbog toga što nisu bile obrazovane niti ekonomski situirane. „Treći val feminizma pod jakim utjecajem postmoderne usmjerava se na dekonstrukciju patrijarhalnoga i heteronormativnoga društva. Dekonstrukcija kao teorijsko-metodološki okvir koji se vezuje za francuskoga filozofa Jacquesa Derridu postaje dominantan i dovodi u pitanje sve velike metanarative kojima je do tada svijet objašnjavan. To se odnosi na sve tradicionalne metafizičke pojmove poput istine, subjekta i identiteta.“ (<https://hrcak.srce.hr/170904>)

Ono što je također karakteristično za treći val feminizma jest velik utjecaj lingvistike i feminističke kritike jezika. Derrida je definirao pojam dekonstrukcije baveći se spolnim razlikama u jezičnome smislu. „Oštrica prosudbe prema jeziku usmjerena je na način na koji ga se prosuđuje „kao patrijarhalni seksistički fenomen koji unaprijed isključuje žene iz svojih gramatičkih struktura, a semantički ih negativno obilježava, te na izvorno filozofsko značenje u kantovskome smislu kritike kao umijeća prosuđivanja.“ (<https://hrcak.srce.hr/170904>)

Judith Butler definitivno zauzima ključnu ulogu u lingvističkome pristupu feminizmu jer svojom knjigom *Nevolje s rodom* (1990.) mijenja smjer feminizma i kao predvodnica trećeg vala rod smatra fluidnom i primjenjivom varijablom neovisnom od bioloških karakteristika osobe. Prema tome, Butler smatra kako se rodni identitet utemeljuje tek performativno i kao takav nije izraz ukupnosti onoga što čini ličnost i individualnost. Zaključno, rod je izvedba, a ne ono što osoba zaista jest (<https://hrcak.srce.hr/170904>).

Treći val doprinosi ostvarivanju ravnopravnosti žena, kao i raskrinkavanju rodni uloga dok je distinkcija roda i spola omogućila analizu utjecaja društva, kulture i religije na stvaranje i formiranje uloga koje su se pripisivale ženama i muškarcima. „Treći je val potaknuo na dublje

promišljanje rodnih i drugih društvenih odnosa. Zbog toga su postmoderni diskursi dekonstruktivistički jer nas žele distancirati od vjerovanja, o istini, znanju, moći, sebstvu i jeziku koja automatski prihvaćamo kao legitimaciju suvremene zapadne kulture.“
(<https://hrcak.srce.hr/170904>)

3. Žene i društvena moć

Mirjana Adamović autorica je opsežnog djela *Žene i društvena moć* u kojemu analizira problematiku pojma moći. Tema društvene moći žena široka je i suvremena tema u kontekstu zahtjeva za promjenom rodnih politika na globalnoj i lokalnoj razini. No ipak, usprkos svemu, u javnosti je uvriježeno mišljenje kako je društvena moć žena dosegla kulminaciju, kao i da je teza o podređenosti žena izgubila na relevantnosti (usp. Adamović 2011: 7).

Kako primjećuje Maskalan, osnovna teza kojom Adamović započinje svoju teoretizaciju ženske društvene (ne)moći bazirana je na pretpostavci utemeljenosti androcentrične slike svijeta unutar zapadne kulture. Osobine „ženske prirode“ poput pasivnosti, slabosti i podložnosti pretpostavljane su tijekom povijesti, a prirodnom determinizmu poslužile su kao vrijednosno opravdanje onemogućavanja ne samo ženskog sudjelovanja u javnim građanskim institucijama nego i ženske slobode (<https://hrcak.srce.hr/103214>).

Upravo takva kvalifikacija upućuje na duboko ukorijenjenu i raznoliku saturaciju roda kao društvenog konstrukta na koju nije imuna niti suvremena, na rodnim ideologijama i stereotipima izgrađena, pozicija. Ovakvo feminističko čitanje povijesti društva i filozofije, kao i seciranje patrijarhalne slike Adamović je poslužilo kao nužan kontekst unutar kojega se upustila u sociološka razmatranja pojma moći (<https://hrcak.srce.hr/103214>).

3.1. Moć i feministički izazov

Adamović navodi kako u suvremenim društvima nije moguće jednodimenzionalno definirati moć, pa pokušavajući ju odrediti, mnogi su se našli u pothvatu sličnom onome kao kada se pokušavaju odrediti pojmovi dobra ili ljubavi. Kada govorimo o moći, valja istaknuti dvije napomene, tematske i methodske naravi. Iza tematske primjedbe stoji činjenica da je moć ključna tema sociologije i drugih znanosti, a kada je riječ o methodskoj napomeni, ona se svodi na tezu da je moć višeznačan pojam (usp. Adamović 2011: 19).

Ulazak u veliku temu moći na koju su bile usmjerene filozofija i sociologija, posljedično podrazumijeva zanimanje za društvene odnose, ali i njihovu strukturu. To znači da se posebno stanje teorije ne dotiče spolno rodne problematike, kao što se žene niti ne promatraju kao podređena skupina (usp. Adamović 2011: 20).

Adamović navodi kako se obitelj Durkheim smatra jednom od najvažnijih društvenih institucija u suradnji s Comteom. U različitim se feminističkim teorijama proglašavaju nezainteresiranim za žensko pitanje, iako su obojica opisivali i bavili se društvenim odnosima. Žene su uglavnom smještali unutar obitelji, a feministička kritika objašnjava kako se nisu

referirali niti na građanska, niti na obrazovna, niti na radna prava žena. Žene opisuju unutar društvene funkcije isključivo kućnog rada, brige za djecu te moralnih aspekata (usp. Adamović 2011: 22). „Mjesto žena je u podjeli rada uz obitelj, a obitelj je mjesto reprodukcije, podizanja djece i higijene...“ (Adamović 2011: 23)

Naomi Wolf u knjizi *Mit o ljepoti* (1990.) ističe kako je do zapošljavanja žena došlo posljedično slabljenjem industrijskog rada. Sukladno smanjenoj stopi rađanja poslije Drugog svjetskog rata te manje kvalificirane radne snage, žene postaju dobrodošle na tržište rada, kao potrošna i sindikalna neudružena radna snaga u iznimno slabo plaćenim zanimanjima koja uključuju naporan rad. „Ekonomist Marvin Harris opisao je žene kao opismenjenu i poslušnu radnu snagu, poželjne kandidatkinje za poslove u informacijskoj tehnologiji i rad s ljudima u suvremenim uslužnim djelatnostima.“ (Wolf 2008: 38)

3.2. Rodne teorije moći

Adamović ističe da je *Podređenost žena* (1869.) J. S. Milla jedno od najutjecajnijih teorijskih djela koje se bavi ovom temom. Krajem 19. stoljeća žene počinju tražiti mogućnost obrazovanja, ali i pristup do tada muškim zanimanjima. Promjene koje za žene zahtjeva Mill usporedno se odvijaju s promjenama društvenog poretka, time se stvara društvo koje pojedincima daje slobodu individualnog izbora. Mill također definira tjelesne korijene podređenosti te navodi kako je muška snaga legitimacija autoriteta, kao i da rođenjem ženska djeca ne razvijaju jednake mogućnosti napredovanja u društvenoj hijerarhiji (usp. Adamović 2011: 42). „U korijenu podređenosti je tijelo; svaka je žena zbog slabijih mišića, ovisna o nekom muškarcu, a upravo zakoni i politički sustavi počinju sređivanjem stanja u zatečenim odnosima žena i muškaraca.“ (ibid.)

Millova analiza temelji se na tezama o ženskoj prirodi koja je odgajana u uvjerenju kako su njihove osobine drugačije od muških te samim tim umjesto da jačaju volju, žene se tradicionalno podvrgavaju i prihvaćaju nadzor, a njihova popustljivost, submisivnost i suzdržljivost ujedno su i sastavnice ženske privlačnosti (usp. Adamović 2011: 43).

Prema Adamović Mill objašnjava kako je jedina nit vodilja ženskog odgoja i razvoja karakternih osobina svidjeti se muškarcu, upravo zato što ovise o muškoj volji. Ono što znamo jest da je ženska priroda suosjećajnija od muške, no i intuitivnija. Godine 1867. Mill predlaže da se ženama omogući pravo glasa, no do pravne realizacije prolazi određeno vrijeme. Potaknute mogućnošću, žene počinju tražiti i mnoga druga socijalna prava koja detaljnije susrećemo u prvom valu feminizma (ibid.).

3.3. Feminizam moći

Prema Naomi Wolf od industrijske revolucije kada su muškarci počeli koristiti žensku ljepotu kao svojevrsnu valutu kojom međusobno trguju, ideje o ljepoti dolazile su paralelno s idejama o novcu, gotovo kao doslovne paralele potrošačkoj ekonomiji. Žena koja je ljepotica, koja izgleda kao milijun dolara, svoj izgled koristi kao svoje bogatstvo – kao dio potrošačke ekonomije! Dotaknemo li razdoblja kada je ženski pokret uspio prodrijeti na tržište rada, potvrdit ćemo da su i žene i muškarci navikli procjenjivati ljepotu kao bogatstvo – žene su zahtijevale pristup moći, a struktura moći koristila je mit o ljepoti u materijalnom smislu kako bi ih spriječila u napredovanju. Posljednjih desetljeća, mit o ljepoti institucionaliziran je kao transformator između žena i javnog života, a uključuje žensku energiju u određeni stroj moći i u što je moguće manjoj mjeri mijenja stroj u svrhu prilagodbe ženama istodobno oslabljujući žensku energiju. Sve to čini se kako bi stroj skenirao ženska sredstva i pretvorio ih u šifru koja odgovara strukturi moći (usp. Wolf 2008: 31-32).

„Kako bi to biće, ozbiljna profesionalna žena, morala izgledati?“ Wolf na ovo pitanje odgovor pronalazi u televizijskom novinarstvu gdje se poznatom muškom spikeru pridružila mlađa kolegica s dozom profesionalne ljupkosti. Dvostruka slika koja se pojavljuje, stariji muškarac i našminkana mlađa kolegica, postala je paradigma za odnos između žene i muškarca na radnom mjestu. Poslana poruka bila je jasna, moćan muškarac je individualac, bez obzira na to je li ta individualnost izražena u asimetričnim crtama lica, borama ili sijedoj kosi, ćelavosti ili trbuhu, njegova je zrelost dio njegove moći (usp. Wolf 2008: 47).

Kada govorimo o moći, valja spomenuti i Michela Foucaulta – njegovo shvaćanje moći ne kao sredstva koje pojedinac jednostavno ima, već nečega što je plod međusobnih odnosa. Sam po sebi nitko nije moćan, ali se može naći na moćnim pozicijama ili sličnim situacijama. „Čini mi se da pod moći ponajprije valja razumjeti mnoštvo odnosa snaga koji su imanentni području u kojima se očituju i tvore njegovu organizaciju... Moć nije institucija i nije struktura, ona nije stanovita sposobnost kojom su neki obdareni; ona je naziv što se pridaje nekoj složenoj strategijskoj situaciji u danom društvu.“ (<https://hrcak.srce.hr/47998>)

Na koji način u ovom kontekstu možemo definirati sintagmu feminizam moći? Feminizam moći povezujemo s devedesetim godinama 20. stoljeća kada se kao primjer feminističkog uspjeha navode bijele heteroseksualne žene boljšeg imovinskog statusa. Riječ je o nekoj vrsti protuodgovora muškoj dominaciji – bijele žene željele su jednakost s muškarcima svoje klase odbijajući pravo vlasništva nad pokretom te postavljajući siromašne bijele žene i sve ostale rase u položaj pristaša. Feminizam bijele moći u tim je trenucima zapravo omogućio patrijarhatu da ojača pobijajući radikalnu ideju feminizma.

Budući da je jedna od glavnih vodilja feminizma moći bijela rasa, zanimljivo je primijetiti kako danas najbogatije i najuspješnije žene nerijetko pripadaju upravo rasama koje su bile podcjenjivane, zanemarivane i smatrane onim „nižim“. Uz Oprah Winfrey, koja definitivno iskače iz svih kalupa savršene feministice, valja spomenuti i Beyoncé Knowles kao medijsku ličnost koja ima velik utjecaj na šire javno mnijenje kreirajući ga novim pravilima savršene žene i feministice. Feminizam moći već odavno nije pitanje bijele rase, nego jednostavno ženske moći koja ima glas i mogućnost da dopire do najzabačenijih dijelova svijeta te postavlja neke nove vrijednosne postulate koji promoviraju slobodu, različitost, autentičnost i neizostavnu ravnopravnost spolova.

4. Metodologija istraživanja

U istraživanju se usmjerava pozornost na utjecaj medijskih ličnosti na feminizam i njegovo širenje. U fokus istraživačkog dijela rada postavljen je lik Oprah Winfrey i njezina reprezentacija feminizma.

Dvije su hipoteze postavljene u ovom istraživanju. Prva je pokazati je li ženska i medijska moć Oprah Winfrey pozitivnog ili negativnog učinka na žensku populaciju, odnosno nailazimo li na svojevrsan medijsko-društveni paradoks u kojemu se gubi srž feminizma kao ideologije. Kada govorimo o feminizmu, možemo se složiti kako se danas radi o trendu, stavu i mišljenju koji je iznimno popularan, gdje sami mediji imaju krucijalnu ulogu u kreiranju popularnog feminizma. Pogledamo li u prošlost, feminizam u doba kada je najaktivnije djelovao te kada je ideja vodilja bila ravnopravnost spolova, biti dijelom ovog pokreta okarakterizirano je kao iznimna anarhija i odstupanje od tradicionalnih uvjerenja. Druga hipoteza koja se istražuje jest pitanje medijske manipulacije. U doba kada je dobar marketing više od pola posla i kada svjedočimo neviđenoj količini lažnih zagovaranja i brendiranja, teško je ne zapitati se dolazi li moderni feminizam isključivo s predznakom zarade ili je ipak zadržao neka od temeljnih načela feminizma. Ovo istraživanje po svom završetku želi odgovoriti na pitanje kolika je moć i utjecaj Oprah Winfrey u kreiranju i širenju feminizma, ili se ipak radi o pomno osmišljenoj medijskoj manipulaciji.

Kako bi se dobili odgovori na postavljene pretpostavke, u radu je korištena metoda analize slučaja. „Metodom studije slučaja dubinski se analizira neka pojava, proces, institucija, grupa ili događaj. Za analizu se odabire predmet (slučaj) koji je bogat informacijama i obilježjima koja se promatraju.“ Iako se studija slučaja ne bi trebala provesti na pojedinačnom slučaju, već na njih nekoliko, ako je slučaj jedinstven ili ekstremno primjer, tipičan i reprezentativan za pojavu koja se proučava; studija slučaja dostatna je analiza (Tkalec Verčić et al. 2010: 94). Uzorak analize baziran je na odabranom intervjuu Oprah Winfrey s Michelle Obama (2016.), kao i govorima koje je održala na značajnim društvenim manifestacijama – dodjeli Cecil B. de Mille Award (2018.) i Power of Women (2015.).

Sekundarni izvor koji je korišten u ovom istraživanju jest anketa provedena na uzorku od deset ispitanika u rasponu 21-55 godina. Metodom ankete koja je obuhvatila širok raspon godina, pokušalo se s različitih gledišta sažeti utjecaj Oprah Winfrey, uzevši u obzir kako su neki od ispitanika bili aktivni konzumenti medijskog sadržaja kada je Oprah Winfrey bila najmoćnija. Drugi dio ispitanika, iako nije odrastao uz Oprah Winfrey, zanimljiv je uzorak iz kojega možemo zaključiti ima li ona istu moć i utjecaj kao što je to nekada bio slučaj. Valja napomenuti kako

rezultate, s obzirom na broj ispitanika, treba uzeti ilustrativno jer se radi o manjem broju te ne zadržavaju pravo na kreiranje generalnoga stava i mišljenja.

5. Rezultati istraživanja

U ovom se završnom radu rezultati istraživanja mogu podijeliti na nekoliko elemenata, pa dolazimo do onih koji su dobiveni analizom javnih nastupa, odnosno govora u kontekstu feminizma Oprah Winfrey, kao i analizom isječaka emisija s gostima značajnim za ovaj pokret. Analiza sadržaja nije provedena niti kronološki praćena u određenom vremenskom periodu, već su izdvojena dva značajna govora i jedan značajan intervju. Analiziranje je provedeno prema načinu promatranja i zapisivanja viđenih parametara od kojih valja izdvojiti povod, goste, trajanje emisije ili govora, temu, govor tijela, način interpretacije, ali i komentare i preglede na internetskim servisima na kojima su postavljeni. Specifičnije što se tiče teme, osim feminizma kao niti vodilje ovoga završnog rada, analizirani su i drugi segmenti govora ili razgovora ako su isti uočeni. Uz analizu lika Oprah Winfrey te njezinog utjecaja na publiku, u radu je korištena i metoda ankete.

5.1. Analiza govora

Analiza se temelji na nekoliko ključnih pitanja:

1. Povodom čega je govor održan te koji je njegov fokus?
2. Je li u središtu govora feminizam ili je pažnja usmjerena na samoidentificiranje?
3. Na koji se način spominje feminizam?
4. Kolika je zastupljenost ostalih tema i u kojem kontekstu?

Oprah Winfrey Cecil B. de Mille Award

The Cecil B. DeMille Award počasnica je nagrada koju dodjeljuje Hollywood Foreign Press Association za životno djelo istaknutim ličnostima u sklopu dodjele Zlatnih Globusa. Nagrada ima širok dijapazon potencijalnih dobitnika pa se tako na listi počasnih vlasnika nalaze brojni glumci, redatelji, pisci i producenti (Walt Disney, Mervyn LeRoy, John Wayne, Frank Sinatra, Alfred Hitchcock, Elizabeth Taylor, Martin Scorsese...). Premijerno je dodijeljena 1952. godine, a nazvana je po prvom dobitniku Cecilu B. DeMilleu. Oprah Winfrey 2018. godine osvojila je ovu prestižnu nagradu i time postala prva Afroamerikanka u povijesti kojoj je nagrada dodijeljena.

Američka glumica Reese Witherspoon bila je presenterica na dodijeli nagrada – nakon što je uručila nagradu Oprah Winfrey, uslijedio je veliki pljesak u znak podrške, a potom i govor.

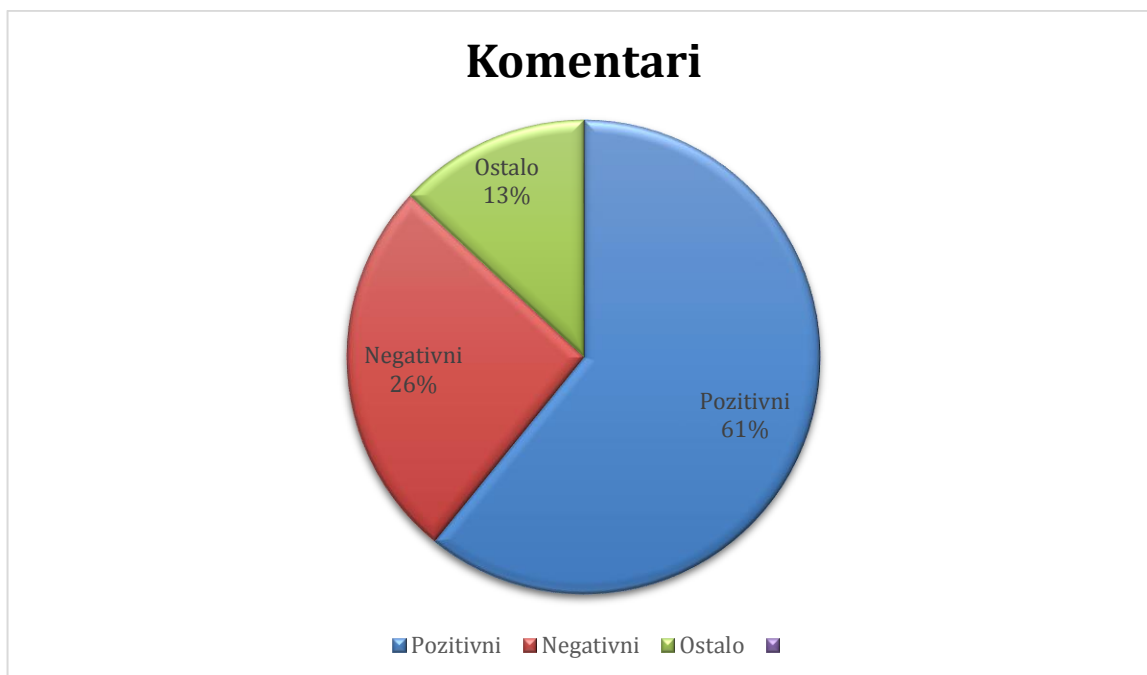
Govor je trajao 9:08 minuta, a pronaći ga se može na službenoj YouTube stranici Zlatnih Globusa. Nakon kratkih uvodnih zahvala tijekom trajanja pljeska, publika se stišava i Oprah Winfrey započinje s govorom na vrlo osoban način vraćajući se u prošlost i ističući 1964. godinu kao vrijeme kada je bila mala djevojčica i gledala dodjelu Oskara na kojoj je nagradu za najboljega glavnoga glumca osvojio Sidney Poitier. Sidney Poitier bio je tamnoput te je malenoj Oprah Winfrey bilo poprilično nevjerojatno da netko druge rase uživa takvo poštovanje i pažnju. U nastavku vrlo kratko, ali intenzivno objašnjava život svoje majke kao požrtvovne radnice koja se bori prehraniti obitelj te dodaje kako je nekoliko puta pokušavala objasniti kako je upravo taj trenutak toliko značio malenoj djevojčici. Kasnije Sidney Poitier osvaja istu nagradu kao i Oprah Winfrey – tako postaje prvi tamnoputi muškarac, kao što Oprah Winfrey postaje prva tamnoputa žena s istom nagradom. Nakon kratke stanke nastavlja standardnim i kratkim zahvalama kolegama iz industrije koji su je još davno prepoznali kao medijski i društveni potencijal pa se vraća osobnom dijelu govora.

„Što sigurno znam je činjenica kako je istina najmoćniji alat“, izjava je koju Oprah Winfrey objašnjava u sljedećem dijelu govora oslanjajući se na pojmove korupcije, nepravde i zatvaranja očiju. Govori i kako je posebno ponosna na sve žene koje su skupile snage i izrekle sve nedaće i probleme u kojima su se našle. Tijekom ovog dijela govora u fokus ponovno postavlja svoju majku kao usporedbu za sve žene koje su godinama trpjele zlostavljanje jer su paralelno morale prehraniti obitelj i djecu. Naglašava kako imena tih žena nikada nećemo saznati, iako su svuda oko nas, u različitim djelatnostima. Posljednji dio govora posvećuje jednoj osobi, Recy Taylor, mladoj ženi koja je na putu kući proživjela traumatično iskustvo zlostavljanja za koje odgovorni nikada nisu kažnjeni. Spominje imena poput Rose Parks, inspektorice koja je željela razriješiti slučaj, no spominje i Jima Crowa kao negativca kojemu pravda nije bila primarna. Nadalje govori kako je Recy Taylor umrla prije deset dana, i to kao dio kulture moćnih muškaraca, no navodi kako tome dolazi kraj. Završni dio govora posvećuje „Me too“ pokretu, potiče na poštovanje i borbu, ali naglašava i kako postoje fantastični muškarci koji su tu da zajedno sa ženama grade bolju budućnost u kojoj više nikada niti jedna žena neće morati reći „Me too“.

Oprah Winfery je nagradu The Cecil B. DeMille osvojila 2018. godine, a do danas na YouTube službenom kanalu Zlatnih Globusa broji 1.132.576 pregleda i nešto više od 1000 komentara. Uzevši u obzir kako se ovaj govor može pronaći na mnogim drugim platformama i kanalima, možemo se složiti kako se radi o prilično velikoj brojci.

Za potrebe analize reakcije publike na postavljeni video, odabrano je 25 komentara korisnika koji su se našli pri samom vrhu. Analizom je utvrđeno kako je 61% komentara bilo pozitivnog prizvuka, 26% negativnog dok je svega 13% komentatora bilo o nečemu posve drugom.

Negativno konotirani komentari dolaze od muškaraca koji su uputili kritiku mišljenju kako su samo žene zlostavljane, naglasivši kako i muškarci mogu biti žrtve nasilja.

Graf 5.1.1. Grafički prikaz analize komentara

Dotaknemo li se načina na koji je Oprah Winfrey iznijela svoj govor, dolazimo do spoznaje kako se radi o vrlo dobrom javnom nastupu koji karakterizira jasan, smiren i polagan govor te naglašavanje ključnih rečenica. U središtu govora je feminizam kroz životne priče aktera koji su doživjeli određenu tragediju ili nepravdu. Sam pojam feminizma se niti u jednom trenutku ne spominje, ali je itekako prisutan kroz primjere i naglašavanje rečenica poput „but their time is up” („njihovo je vrijeme završilo”) iz kojih je jasno vidljivo da se aludira na mušku moć i dominaciju. Kada govorimo o ostalim temama, nailazimo samo na zastupljenost osobnog primjera.

Oprah Power of Women

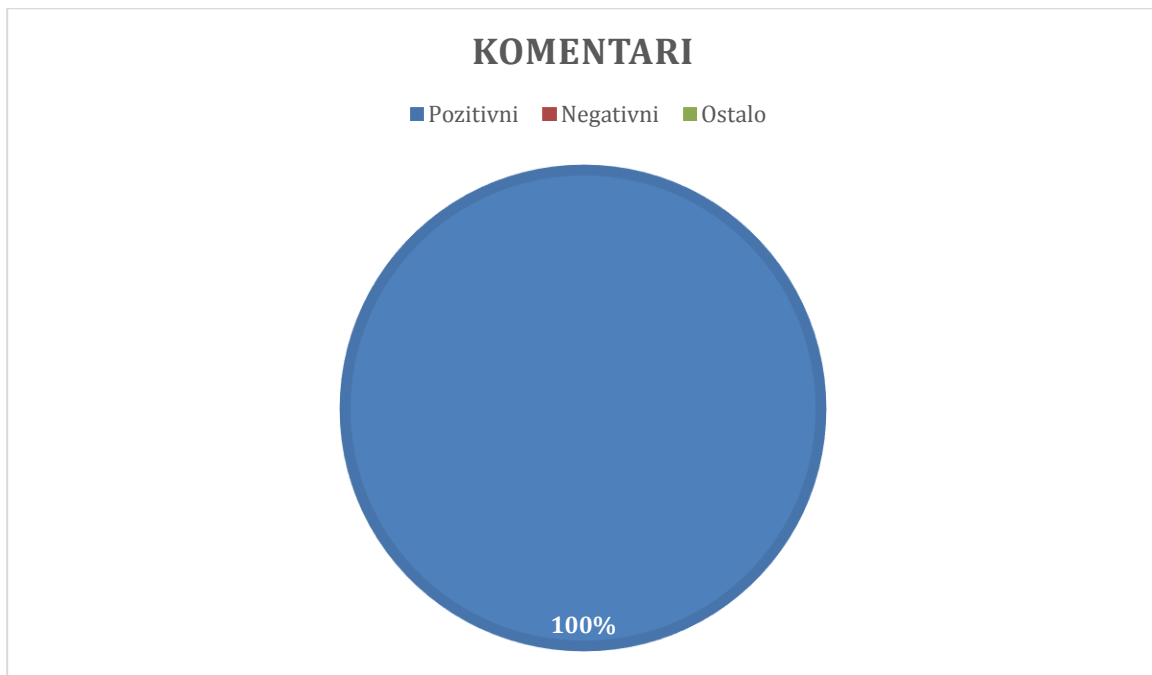
Variety je američka medijska kompanija koja u sklopu platforme Power of Women svake godine odaje priznanje ženama iz svijeta zabave čiji je rad prepoznat kao onaj koji pomaže kreiranju boljeg društva. Godine 2015. Oprah Winfrey je bila jedna od dobitnica priznanja te je povodom toga održala prigodan govor.

Ovaj govor trajao je 21:42 minute, broji 1.752.082 pregleda na YouTubeu, a može se pronaći i na službenoj internetskoj stranici Varietyja. Govor započinje kratkim uvodom o prirodi vođenja *talk showa* i činjenici kako počinje rano ujutro i završava kasno navečer, a potom se u humorističnom tonu postavlja pitanje kada u raspored uvrstiti i ručanje. Oprah Winfrey zaključuje kako sada to ima priliku uvidjeti te dodaje kako je trenutna situacija još bolja jer se nalazi na ručku koji obogaćuje i osnažuje. Nakon nekoliko uvodnih riječi, Oprah Winfrey počinje izlaganje informacijom kako je 1989. godine promijenila svoje viđenje moći pomoću knjige Garyja Zukava *The Seat of the Soul*. Objašnjava kako je u knjizi pomno objašnjen pojam autentične moći koja nikada ne može prestati biti dio nas niti nam je itko može uzeti. Autentična moć je ona koja koristi osobnost kao sredstvo djelovanja, a Oprah Winfrey nastavlja kako je puno razmišljala upravo o spomenutoj definiciji.

Naime, ističe kako je upravo ta knjiga bila jedna od onih koja joj je promijenila život. Govor nastavlja s nekoliko crtica vezanih uz izgradnju vlastite kuće s tendencijom dolaska do činjenice kako kuća neće biti spremna za život do Božića. Postavlja pitanje što učiniti te objašnjava kako se zapitala koji joj je Božić najdublje ostao urezan u sjećanje. Otkriva kako joj je najbolji Božić bio onaj kada je imala dvanaest godina i kad joj je majka rekla kako nažalost ne mogu slaviti blagdan jer nemaju novca. Oprah Winfrey priznaje da se osjećala posramljeno i počela razmišljati o tome što će reći prijateljima. Kasnije toga dana, u njezin dom dolazi časna sestra s hranom i igračkama. Sjetivši se tog događaja, Oprah Winfrey dodaje kako se tijekom izgradnje kuće zapitala što bi ona mogla učiniti da na isti način nekoga usreći. U daljnjem izlaganju spominje da je oformila tim ljudi koji se, zajedno s njom, zaputio u Južnu Afriku s ciljem omogućavanja slavljenja Božića za svakog pojedinca loše financijske situacije. Objašnjava kako su u više od deset sela donijeli igračke, odjeću i hranu, no i da se susrela s kritikama koje su upućivale da svoj novac može iskoristiti za nešto veće i korisnije. Naglašava kako se djeca možda neće sjećati odjeće ili igračaka, ali će se zasigurno sjećati da su nekome bili važni. Dodaje kako je u akciji sudjelovao i Nelson Mandela te na pomalo komičan način objašnjava kako je deset dana morala provesti s njim. Tijekom druženja iznijela je svoju želju i ideju vezanu za izgradnju škole koja je potom vrlo brzo realizirana uz Mandelinu pomoć. Nadalje objašnjava prepreke s kojima se susrela prilikom pokretanja isključivo ženske škole. Govor nastavlja statističkim podacima koliko je djevojaka dosad diplomiralo te u osobnom tomu govori o mogućnosti utjecaja i pomoći. Završni dio izlaganja zaokružuje činjenicom kako sve ono što radi i kako živi, radi s namjenom da pomogne drugim životima, ali i čitanjem emotivnog pisma jedne od polaznice njezine škole napominjući kako je upravo to ono što najviše vrijedi.

Ovaj govor nešto je opuštenije prirode od prethodno analiziranog, no samo zato što u određenim segmentima ima elemente humora. Naime, Oprah Winfrey imitira boju glasa određenih aktera što automatski izaziva simpatiju publike, ali i sebe stavlja u humorističan kontekst. Ovim načinom interpretacije približava se gledatelju/slušatelju te odaje dojam opuštene i pristupačne osobe. Također, prisutan je polagan i ujednačen ton govora, no ključne riječi i rečenice pomno su naglašene. Govor je vrlo osoban i osjeća se personalizirana nit tijekom cijelog trajanja. Valja spomenuti nekoliko riječi kojima je zaključila govor, a dotiču se razlike između slavnih osoba i onih koje to nisu. Ističe kako je jedina razlika u tome što slavnima više ljudi zna ime, no da u samoj djelatnosti nema nikakve razlike jer svatko može pomoći i mijenjati svijet, samo to sve mora doći iz njegove duše i osobnosti jer je to prava definicija filantropije. Poistovjećujući se s običnim ljudima Oprah Winfrey definitivno razbija barijeru moći, novca i ugleda jer nakon slušanja njezinih riječi doista je lako pomisliti kako nije potrebno imati puno kako bi se puno dalo. Što se tiče progovaranja o samom feminizmu, na njega ponovno nailazimo u suptilnom kontekstu, no raščlanjivanjem i analizom činjenica da zapravo cijelo vrijeme govori o ženama i isključivo ženskoj školi, zaključujemo da se radi o jednom od najviše feministički nastrojenih govora. Ostale teme koje se ne dotiču izgradnje škole i filantropije, u ovom govoru nisu zastupljene.

Govor se može pronaći na službenoj stranici Varietyja gdje broji nula komentara, ali i na YouTube stranici spomenutoga medija na kojemu se nalazi 653 komentara. Za potrebe analize kao uzorak uzeto je 25 prvih komentara čija je analiza podijeljena u tri skupine: pozitivni, negativni, ostalo.

Graf 5.1.2. Grafički prikaz analize komentara

Analizom komentara utvrđeno je kako su apsolutno svi pozitivni, dakle – videozapis ne sadrži nijedan negativan ili suzdržan komentar.

5.2. Analiza intervjua

Analiza intervjua provedena je s naglaskom isključivo na pitanja koja je Oprah Winfrey postavljala dok će se u kratkim crtama osvrnuti i na cjelokupan sadržaj intervjua. Pitanja na koja će se analizom odgovoriti jesu:

1. Povodom čega je intervju održan te koji je njegov fokus?
2. Tko je gost intervjua?
3. Je li u središtu govora feminizam ili je pažnja usmjerena na samoidentificiranje?
4. Na koji način se spominje feminizam?
5. Kolika je zastupljenost ostalih tema i u kojem kontekstu?

Oprah Winfrey održala je intervju s Michelle Obama 2016. godine kada je obavljala dužnost Prve dame, a intervju je bio dijelom programa Next Generation of Women. Razgovor započinje obraćanjem Michelle Obama publici (izražavanjem žaljenja povodom nesretnih događaja koji su se dogodili u Orlando), a zatim slijedi razgovorni dio. Valja naglasiti kako se ova analiza neće primarno baviti odgovorima gošće, već je fokus postavljen isključivo na prirodu pitanja koja je postavljala Oprah Winfrey.

Oprah Winfrey intervju započinje tvrdnjom kako je vrlo pohvalno i inspirativno da se u publici nalaze različiti profili ljudi, od muškaraca do žena u rasponu od najmlađe pa sve do najstarije dobi, što je pokazatelj da se stvari odvijaju u pozitivnom smjeru. Nakon kratkog odgovora Michelle Obama, Oprah Winfrey nastavlja s tvrdnjom kako iza sebe ima velik broj intervjuja od kojih prevladavaju oni sa ženama te kako je uočila univerzalni obrazac ponašanja, a to je problem sa samopoštovanjem. Završava pitanjem kako se Michelle Obama kao žena „na udaru” nosi sa svakodnevnim prozivkama i osuđivanjem, a poziva je također da savjetuje publiku. Nekoliko pitanja kasnije, Oprah Winfrey postavlja tezu kako muškarci ne moraju balansirati nekoliko stvari odjednom što sugovornica Michelle Obama potvrđuje, no napominje kako se nada da (i) taj aspekt ide prema promjeni. Potom slijedi osobno pitanje vezano uz proces dobivanja posla koji Michelle Obama pomno opisuje te se u tom trenutku po prvi put susrećemo s pitanjima publike. U jednom od narednih pitanja Oprah Winfrey spominje Maya Angelou, ime koje je već primijećeno kao čest motiv njezinih govora, nastavljajući seriju pitanja o ljubavi prema samom sebi, samopoštovanju i osobnoj identifikaciji. Zanimljivo je kako se nameće i pitanje roditelja jer Oprah Winfrey zaključuje kako pojedinci koji dolaze iz dobrih i emotivno stabilnih obitelji, imaju lakši put jer je unaprijed postavljen ispravno te definira to kao veliku prednost. Sljedeće „poglavlje” koje dobiva prostor u ovom razgovoru su tzv. pojedinci koji vole ostavljati uvredljive i neugodne komentare na društvenim mrežama, nakon čega Oprah Winfrey nastavlja s pitanjima prilagodbe Michelle Obama novoj ulozi i generalne prilagodbe cijele obitelji jednom posve novom protokolu življenja. Kako razgovor teče, nameće se i tema vezana uz činjenicu kako Oprah Winfrey doista pomaže ljudima, daje sve od sebe da u određene dijelove svijeta dovede djelić mogućnosti koje moderno društvo uzima zdravo za gotovo. Kako se intervjuu bliži kraju, razgovor teče u opuštenom smjeru – postavljanju nešto laganijih i motivacijskih društvenih pitanja.

Intervju Oprah Winfrey i Michelle Obama postavljen je na službenom YouTube kanalu The Obama White House te broji 2.260.442 pregleda dok je opcija komentiranja onemogućena zbog čega reakciju *online* gledatelja nije moguće analizirati. Kada govorimo o načinu na koji se promiče i spominje feminizam, u ovom primjeru nailazimo na ponešto direktniji pristup promišljanja koja su ublažena dobrim humorom i cjelokupnim tonom intervjuja koji je zapravo koncipiran na principu vrlo ugodnog razgovora, dakle nema standardnog pitanja i odgovora, već se cijela priča gradi međusobnim nadopunjavanjem sugovornica. Oprah Winfrey na vrlo primjeren način postavlja direktna pitanja, što je odlika odličnoga govornika i voditelja intervjuja. Oprah Winfrey u ovom primjeru ne iznosi vlastite činjenice iz djetinjstva ili života, no u nekoliko navrata spominju se njezino dobročinstvo i humanitarni rad.

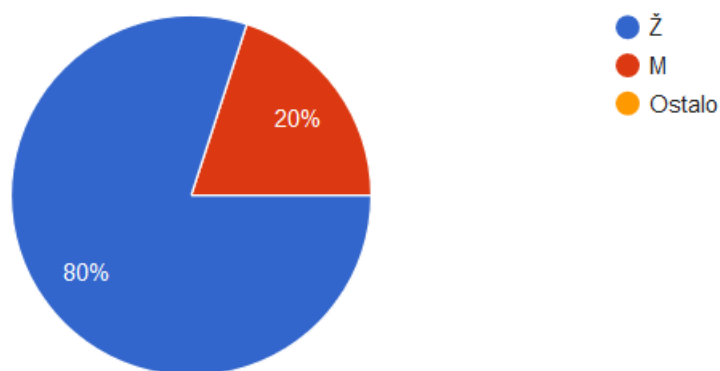
5.3. Anketno istraživanje

Anketno istraživanje provedeno je u razdoblju od 3. do 5. lipnja 2019. godine na uzorku od deset ispitanika različite životne dobi. Cilj ankete bio je saznati na koji način publika doživljava Oprah Winfrey, ali i koji su njihovi osobni stavovi o feminizmu kao pokretu.

5.3.1. Prikaz rezultata anketnog istraživanja

Spol?

10 odgovora

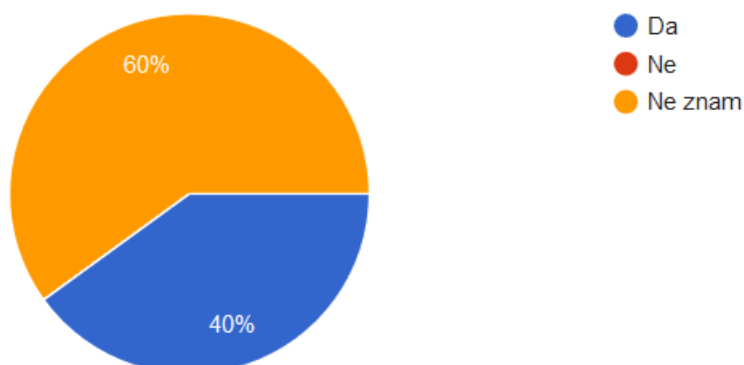

Graf 5.3.1.1. Spol?

U anketnom istraživanju sveukupno je sudjelovalo deset ispitanika, a prema grafu 5.3.1.1. vidljivo je da su 80% bile žene, a 20% muškarci. Ostalo je odabralo 0 ispitanika. Dob ispitanika može se podijeliti u četiri kategorije: 21-27, 28-34, 35-41, 41-. Najviše ispitanika ima 21-27 godina, a slijedi skupina 28-34. Posljednje dvije dobne skupine broje po jednog ispitanika. Na pitanje kada su ispitanici prvi put čili za Oprah Winfrey, većina je odgovorila „u osnovnoj školi“, dok su tri ispitanika navela točnu godinu (1993., 2000. i 2005.). Prvi dojam koji su ispitanici stekli bio je pozitivan te anketa ne broji niti jedan negativan odgovor. Samo jedan ispitanik neutralnog je mišljenja.

Smatrate li Oprah feministicom?

10 odgovora

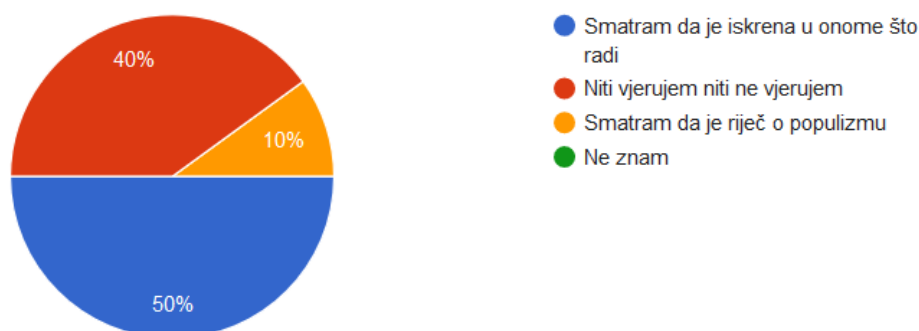

Graf 5.3.1.2. Smatrate li Oprah feministicom?

Prema grafu 5.3.1.2. vidljivo je da 40% ispitanika Oprah Winfrey smatra feministicom dok 60% nema točan odgovor na postavljeno pitanje. Niti jedan ispitanik nije se izjasnio kako Oprah Winfrey ne smatra feministicom.

Vjerujete li u njezin humanitarni rad ili smatrate da je riječ o populizmu?

10 odgovora

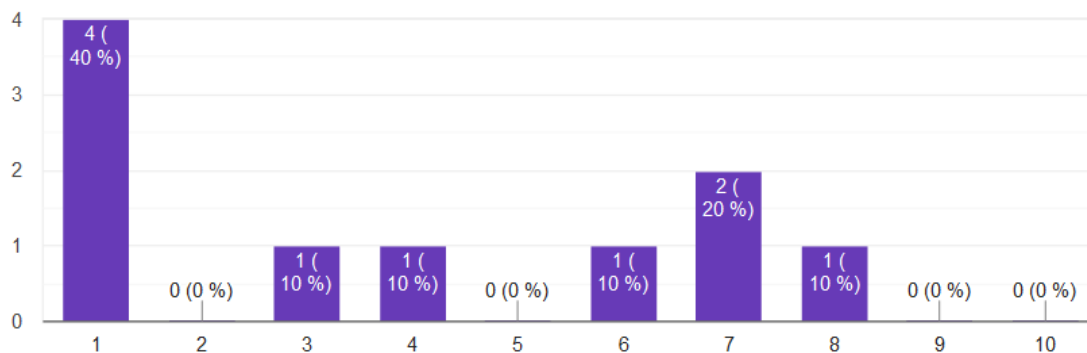
Graf 5.3.1.3. Vjerujete li u njezin humanitarni rad ili smatrate da je riječ o populizmu?

Prema grafu 5.3.1.3. zaključujemo kako 50% ispitanika vjeruje u dobre namjere i iskrenost njezinoga humanitarnog rada dok 40% niti vjeruje niti ne vjeruje. 10% ispitanika izjasnilo se kako smatra da je riječ o populizmu. Kada su ispitanici trebali izdvojiti što smatraju najvećim karijernim postignućem Oprah Winfrey, dva ispitanika istaknula su da je to njezina TV emisija, tri ispitanika ne poznaju dovoljno njezin rad, a ostali odgovori bazirali su se na humanitarnom

radu, razbijanju tabu tema kao što je nasilje u obitelji, probijanje puta u javnost za afroameričke žene.

Na skali 1-10 ocijenite koliko je Oprah utjecala na vas?

10 odgovora

Graf 5.3.1.4. Na skali 1-10 ocijenite koliko je Oprah utjecala na vas?

Kao što je vidljivo prema grafu 5.3.1.4., na 40% ispitanika Oprah Winfrey nije utjecala, na 1% je utjecala na skali 3-6 dok je na 2% ispitanika utjecala na skali 7. Svega 1% ispitanika izjasnilo se da je Oprah Winfrey na njih utjecala 8 od 10.

Kako biste definirali feminizam?

10 odgovora

- Feminizmom doživljam borbu za ravnopravnost žena u svakom pogledu i situaciji.
- Briga o pravima i jednakosti žena spram muškaraca
- Kao pokret za bolji položaj žena u društvu
- Poboljšanje položaja žena u društvu
- Pokret emancipiranih žena
- Zalaganje za dostojanstvo žena koje je jednako muškarcu
- Kao borbu za ženska prava
- Poboljšanje ženskog statusa u društvu
- kao pokret za izjednačenje žena i muškaraca u svim područjima života
- Borba za ženska prava, da nema razlika između spolova

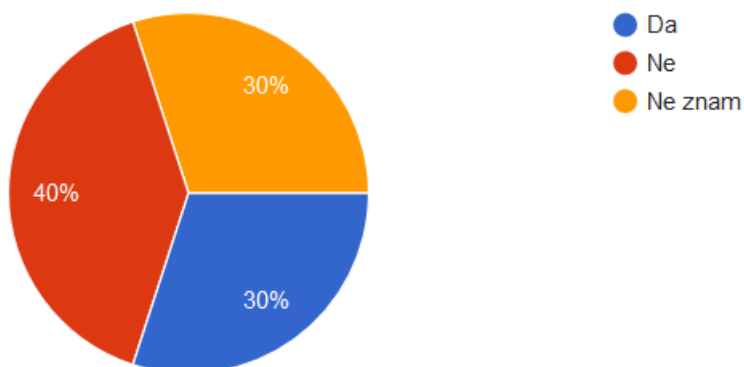
Graf 5.3.1.5. Kako biste definirali feminizam?

Iz grafa 5.3.1.5. vidljivo je da su ispitanici feminizam definirali kao borbu za ženska prava, ravnopravnost spolova.

Kao osobno mišljenje o feminizmu, ispitanici su istaknuli činjenicu kako je poželjan sve dok ne prelazi u ekstremizam te da pokret valja promicati. Nije zabilježen niti jedan negativan odgovor prema pokretu.

Smatrate li da je neophodno za svaku ženu da bude feministica?

10 odgovora

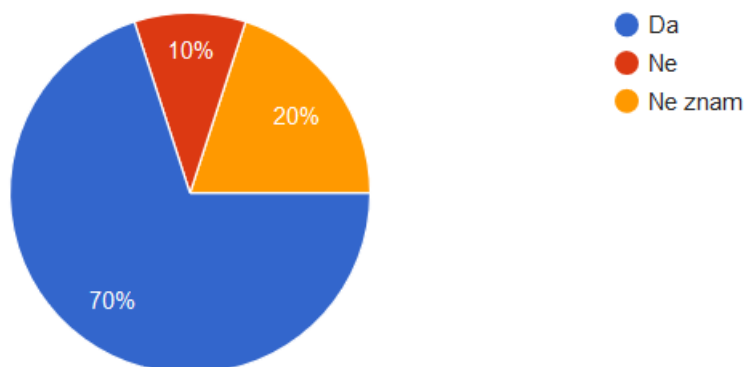

Graf 5.3.1.6. Smatrate li da je neophodno za svaku ženu da bude feministica?

Graf 5.3.1.6. govori kako 40% ispitanika ne misli da svaka žena treba biti feministica dok njih 30% misli da treba. Odgovor ne znam izabralo je 30% ispitanika.

Biste li sebe nazvali feministicom ili feministom?

10 odgovora

Graf 5.3.1.7. Biste li sebe nazvali feministicom ili feministom?

70% ispitanika smatra se feministicom/feministom dok se 10% time ne smatra. Samo 20% ispitanika odgovorilo je da ne zna.

Kakav je Vaš stav o celebrity feminizmu?

10 odgovora

Populizam.
Osobe poznatije široj javnosti imaju mogućnost govoriti o raznim temama, biti prisutnije u medijima i tako eventualno skrenuti više pozornosti strukturama vlasti na određene probleme. Ne podržavam ispraznost i površnost ni u kojoj temi, pa ni u ovoj.
Više marketing, nego iskreno zalaganje
Slavni pomažu u stvaranju feminizma kao trend i pokret koji je postao popularan.
Glupost
Smatram ga populizmom
Odlican
ponekad pozitivan
Mislim da celebrity osobe mogu jako utjecati na javno mišljenje.

Graf 5.3.1.8. Kakav je Vaš stav o celebrity feminizmu?

Prema grafu 5.3.1.8. vidljivo je kako su ispitanici podijeljenog mišljenja o tome je li *celebrity* feminizam samo populizam ili doista platforma koja može nešto promijeniti.

Koju ličnost smatrate predvodnicom feminizma modernog društva?

10 odgovora

Oprah bi svakako bila uključena. U showbiz svijetu bi se svakako valjalo spomenuti Beyoncé.
Angela Merkel
Meryl Streep
Tavi Gevinson
Michelle Obama
Asia Bibi
Getrude Stein
Madonna
Malala Yousafzai
Lady Gaga

Graf 5.3.1.9. Koju ličnost smatrate predvodnicom feminizma modernog društva?

Prema grafu 5.3.1.9. vidljivo je koje ličnosti ispitanici smatraju predvodnicama popularnog feminizma. Samo jedan ispitanik naveo je Oprah Winfrey.

6. Zaključak

Neupitna je činjenica kako muškarci i žene svojim rođenjem nisu u potpunosti jednaki prvenstveno zbog biološko-psihičkih aspekata, no mogućnosti i prilike moraju apsolutno svim ljudskim bićima biti dostupne na jednak način. Stotinama godina unazad svjedočimo sustavnom omalovažavanju i zanemarivanju žena kao intelektualnih bića i kao ravnopravnih građana koji imaju pravo birati i odlučivati o budućnosti, bilo da se radi o političkoj, društvenoj ili posve osobnoj. Feminizam je pokret koji je izazvao brojna negodovanja – iako naizgled ne djeluje tako, situacija ni danas nije znatno bolja. Koliko se samo puta deklarirane feministice susreću s pogrđnim komentarima poput *Nadi si muža, pa nećeš imati vremena za ove gluposti?* ili su u samom startu okarakterizirane kao homoseksualne. Kada je biti feministicom postala društvena margina određene devijacije?

Poznate ličnosti oduvijek su imale velik utjecaj na javno mnijenje, a pojava *celebrity* feminizma, feminizma moći, dodatno je kolokvijalizirala taj pojam, i to do mjere da je postao uobičajeno sredstvo izražavanja. Iako *celebrity* kultura donosi brojne minuse, također donosi i osobe poput Oprah Winfrey koja je svojim radom i glasom vrlo izričita po pitanju feminizma te iako se službeno nikada nije deklarirala kao feministica, možemo se složiti da u ovom slučaju djela znače više od riječi.

Analizom dvaju govora, Cecil B. de Mille Award i Power of Women kao i komentara gledatelja, utvrđeno je kako je utjecaj Oprah Winfrey iznimno velik i pozitivan. Naime, analizirani komentari bazirali su se na pozitivnim osvrtima i međusobnom ohrabrivanju, prvenstveno žena i nije zabilježen niti jedan komentar negativne konotacije. Prilikom intervjua koji je Oprah Winfrey imala s Michelle Obama, komentiranje je bilo onemogućeno pa nije bilo moguće zabilježiti reakciju gledatelja, ali detaljnom analizom samog intervjua utvrđeno je kako njegova namjera nije bila omalovažavanje muškaraca niti širenje radikalnog feminizma, već isticanje činjenica i iskustava obiju sugovornica s ciljem poticanja žena na traženje svojih prava i kreiranje bolje budućnosti.

S druge strane, anketno istraživanje koje je provedeno na deset ispitanika različite životne dobi, pokazao je drugačije rezultate. Na pitanje smatraju li Oprah Winfrey feministicom, većina ispitanika ipak je odgovorila potvrdno, no brojka od 40% koji su odgovorili negativno ukazuje da ispitanici sumnjaju u iskrenost feminizma Oprah Winfrey. Kada je riječ o pitanju koje se dotiče populizma humanitarnog rada Oprah Winfrey, svega 10% ispitanika odgovorilo je kako smatra da se radi o populizmu dok većina vjeruje kako nije prisutan. Analizom je utvrđeno i da Oprah Winfrey nije uvelike utjecala svojim medijskim istupima na ispitanici uzorak. Od dvije postavljene hipoteze, je li ženska i medijska moć Oprah Winfrey pozitivnog ili negativnog

učinka na žensku populaciju i radi li se o medijskoj manipulaciji, možemo zaključiti kako je prva hipoteza djelomično potvrđena, odnosno nailazimo na pozitivne i negativne aspekte, a druga u potpunosti odbačena.

Tijekom istraživanja i pisanja ovoga završnog rada, pobliže sam se upoznala s povijesnim aspektima feminizma te određenim zanimljivim teorijama, kao i djelom rada Oprah Winfrey, stoga mogu zaključiti kako je njezino djelovanje i više nego pozitivno, ali i potrebno kako bi se širilo ono što feminizam jest – sloboda i ravnopravnost. Zanimljivo je kako Oprah Winfrey ni u jednom trenutku ne omalovažava muškarce, ne poziva na javni linč, već iznosi činjenice i svjedočanstva, ali i pozitivne primjere te poziva na međusobnu suradnju muškaraca i žene jer feminizam zapravo samo na taj način može uspjeti u punom smislu značenja.

U Koprivnici, 19. srpnja 2019. godine

7. Literatura

Knjige:

- [1] Adamović, M. (2011) *Žene i društvena moć*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
- [2] Tkalec Verčić A.; Sinčić Čorić, D.; Pološki Vokić, N. (2010) *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada u društvenim istraživanjima*. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
- [3] Wolf, N. (2008) *Mit o ljepoti*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

Elektronički izvori:

- [1] Mihaljević, D. 2016. „Feminizam - što je ostvario?“ *Mostariensia : časopis za društvene i humanističke znanosti*, Vol. 20 No. 1-2., str. 149-169. <https://hrcak.srce.hr/170904> (pristupljeno 10.06.2019.)
- [2] Maskalan, A. 2012. „Mirjana Adamović, Žene i društvena moć.“ *Revija za sociologiju*, Vol. 42 No. 3., str. 337-340. <https://hrcak.srce.hr/103214> (pristupljeno 14.06.2019.)
- [3] Popović, M. 2011. „Feminizam, rod i konstituisanje rodnog identiteta.“ *Sociološka luča*, V/2, str. 29-39. <http://www.socioloskaluca.ac.me/PDF16/Popovic,%20M.,%20Feminizam,%20rod%20i%20konstituisanje%20rodnog%20identiteta.pdf> (pristupljeno 10.06.2019.)
- [4] Župan, D. 2009. „Foucaultova teorija moći i kritika pojma rod.“ *Časopis za suvremenu povijest*, Vol. 41 No. 1, str. 7-24. <https://hrcak.srce.hr/47998> (pristupljeno 23.06.2019.)
- [5] <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19203> (pristupljeno 09.06.2019.)
- [6] https://www.youtube.com/watch?v=fN5HV79_8B (pristupljeno 08.06.2019.)
- [7] <https://www.youtube.com/watch?v=6Rfn94k717U&t=1144s> (pristupljeno 08.06.2019.)

[8] <https://www.youtube.com/watch?v=LCmwkjSzi2g> (pristupljeno 08.06.2019)

8. Popis grafova

1. Graf 5.1.1 *Grafički prikaz analize komentara*
2. Graf 5.1.2 *Grafički prikaz analize komentara*
3. Graf 5.3.1.1 *Spol?*
4. Graf 5.3.1.2 *Smatrate li Oprah feministicom?*
5. Graf 5.3.1.3 *Vjerujete li u njezin humanitarni rad ili smatrate da je riječ o populizmu?*
6. Graf 5.3.1.4 *Na skali 1-10 ocijenite koliko je Oprah utjecala na vas?*
7. Graf 5.3.1.5 *Kako biste definirali feminizam?*
8. Graf 5.3.1.6 *Smatrate li da je neophodno za svaku ženu da bude feministica?*
9. Graf 5.3.1.7 *Biste li sebe nazvali feministicom ili feministom?*
10. Graf 5.3.1.8 *Kakav je Vaš stav o celebrity feminizmu?*
11. Graf 5.3.1.9 *Koju ličnost smatrate predvodnicom feminizma modernog društva?*

9. Prilozi

Prilog 1: Anketno istraživanje

1. Spol?
2. Dob?
3. Kada ste prvi put čuli za Oprah Winfrey?
4. Kakav je bio vaš prvi dojam?
5. Smatrate li Oprah feministicom?
6. Vjerujete li u njezin humanitarni rad ili smatrate da je riječ o populizmu?
7. Što biste izdvojili kao njezino najveće karijerno postignuće?
8. Na skali od 1-10 ocijenite koliko je Oprah utjecala na vas?
9. Kako biste definirali feminizam?
10. Koje je vaše osobno mišljenje o feminizmu?
11. Smatrate li da je neophodno za svaku ženu da bude feministica?
12. Biste li sebe nazvali feministicom ili feministom?
13. Kakav je vaš stav o *celebrity* feminizmu?
14. Koju ličnost smatrate predvodnicom feminizma modernog društva?